

№ 10
4750

WWW.UNILIB.RS

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
В. Бр. 4826

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

ВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

за

годину

1867.

Издао и уређује

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

IX. ГОДИНА.

Поклон
ЈОЦЕ ВУЈИТА из Сенте
УНИВЕРЗИТЕТ. БИБЛИОТЕКИ
У БЕОГРАДУ

Библиотека
ЈОЦЕ ВУЈИТА
у Сенти

У СОМБОРУ
Братиском Андрије Вагнера.

САДРЖАЈ.

I. ШКОЛА И УЧИТЕЛИ. Како се има учитель владати према децим родитељима, стр. 39. Задаће за учительске скупштине, 55. Упутство за управитељ школске, 65, Приметбе на извештај о стану школа у Србији, стр. 88. Походенј школе, 169. Нешто о осн. школама у Србији и о наукама што се у овима уче, 173, 190 и 205. Учитель и Економија, 185. Једна реч о учительским зборовима, 193. Србски учительско приправнички Завод, 217. Преглед предмета, кои се у срб. Учительском заводу предају : 220, 237, 277, и 318. Србске народне школе пре десет година и данас, 249; 209 и 293. Прекрасно правило за наставнике, 27. Уступно писмо Платонеуму, 75. Школска друштва, стр. 81, и 338, Захвалница Епископу Платону, 93. Учительске дружине, 204. Гимнастика у школи 212. Учительски испит у Срб. Учительшту, 244, и 261. Први испит србских приправница, 246. Записник учительског збора у Сентомашу, стр. 284. Извештај са учительских зборова ; из Подунавља 302; из Панчева, 307. Записник учительског збора у Ст. Бечеју, стр. 331, Неколико речи о полазњу школе, стр. 345. Богословия у Баялуки, 374. О учительској плати 382, 6. Захвалница Учителја сомборских школском Саветнику Госп. Натошевићу, стр. 324. 8. Станј фонда Школ. Листа. 339. 9. Станј фонда за учительске сироте, 340. Братски позив на нар. учителј ради фонда за пензич, стр. 357. Нова заклада 401.

II. НАУКА О ВАСПИТАВАЊУ И УЧЕЊУ. О васпитавању. Увод у Христијанску Педагогију; стр. 49. Преглед различитих врста. васпитавања, 97. Важност Христ. васпитања, 102. Потреба васпитања и средства за васпитавањ, 152. О изображавану говора, 201.

Мисли и изреке. Дистервегове, и то : о Учительству ст р 233; о учењу и о учительима, 257; О наукама и о школама, 333; о надзору школском, 316; о вери и моралу, 317, и 330.

Обучавану. Наставляњ у науци Христијанској, 83. Како се имаю читати приповедке из прве езокословне читанке 124. Езословна наука у IV. разреду, стр. 140, и 157. Псалом 91-ви стр 170; псалом 92-ги стр. 204, Овца (једна лекција из природописа за III. разред стр, 186.

Грађа за прво читанј и писањ из економије, стр. 103 и 126; из Христовитике и диететике, 143, и 160; и из природословља: 367 и 384. „Буди мирољубив и задовољан.“ (Једна лекција из I. Читанке) стр. 347. Пословна писмена, у народној школи стр. 24, 41, 53, 73, 87. О црквеном поянју. стр. 137.

III. БЕСЕДЕ НА ШКОЛСКИМ СВЕЧАНОСТИМА. Беседа на Светосавској свечаности у Сомбору год. 1865. стр. 1. Педесетогодишњица Србског учительшта стр. 17 и 33. Светковина у Баялучкој Богословији о св. Сави, стр, 60 и 75. Беседа на св. Сави говорена у школи Слабинској, стр. 70.

IV. КАТИХИЗИЧКЕ БЕСЕДЕ, стр. 105, 145, 176, 208, 210, 227, 281, 321, 352, 354, 369, 372, 382, 390 и 397.

V. НЕКРОЛОЗИ. Платон Атанацковић, стр. 113. — Јов. Петровић, 179. I. Вујић, 362.

VI. РАСПРАВА ИЗ ХРОНОЛОГИЈЕ, стр. 52, 57, 92, 107, 129, 147 и 162. — Месецословне бележке: Мратидан, Видовдан и Михољдан, 392. —

VII. РАЧУНСКЕ ЗАДАЋЕ, Домаћи рачуни, 14, 62, О важности радић и штедић, за ученике старијег разреда и за шегрте, стр. 150, 165. — Задатци рачунски о важности радић и штедић за ученице, стр. 213.

VIII. ДОПИСИ. Из Сомбора стр. 9, 44, 48, 112, 130, 196, 197; Суботице, стр. 28; Стапара, стр. 29; Новог Сада, стр. 13, 131, 195. Срб. Бечел, стр. 29. Вршца, стр. 12, 111, 325. Беле Цркве 11, 229, Неусиње, стр. 111. Марадика, 30, 152: Сарига, 46. Парца, 47, Црвене цркве, стр. 166. Бачког Дистрикта, 180. Руме, 131, и 151. Моола, 152. Турне, бр. 394. Ст. Ивана стр. 403 Срема 404. Пачетина 405.

IX. ШКОЛСКЕ ВЕСТИ, Наредба кр. у. Министарства Просвете од 11 Апр, стр. 166. Из србског учитељишта, 31, 78, 183, 215, 291. 341. Похвала учитељима, 15, 334. Учитељски зборови 78, 135, 200. Станћ школа у Србији 78. Рачун прав. шк. фонда стр. 95. Педагогична стипендија, 134. Нова професорска катедра у препарандији, 183. Наименовања у кр. уг. Министарству просвете, стр. 184 и 198. Стипендије за православне ђаке у угарској, 198. Подвоз и дневнице учитељима, 378. Збор банатских учитеља, 380. Србске Задужбине, 63. 378. Нове школе, 96, 310. 342. Поклони, 32, 64, 96, 135. 344. Учитељски станови у Виртембергу, 135. Восак за каламјенћ, 135. Из сјверне Америке, 135. Помешане школе, 197. Земљоделска школа у Виртембергу, 197. Вечерић школе у Францужкој, 197, Жртве на школу у Бостону, 214. Свештеници и школа, 215. Примораванћ деце у школу 215. Доситјева светковина, 265. Предлог за подизанћ нових школа у Сомбору 265. Књижевна награда, 266. Недељна школа, 266. Свеобшти збор аустријских учитеља, 291. Учебни одбор код св. Сиода, 291. Велика девојачка школа у Прагу, 309. Каноничка посета и школа, 309. Нова здања школска у Одеси 310. Лекарни и школске сграде, 343. Учитељи и књиге, 344. Православни школ. Фонд у Пешти, стр. 260. Основна наука за војнике, 361, Женска трговачка школа, 361; Свештеник као учитељ, 361.

Упразнића учитељска места, стр. 60, 136, 184, 215, 232, 248, 292, 310, 342, 362, 396. 407.

Учитељска Наименовања стр. 15, 16, 79, 136, 109, 214, 231, 292, 310, 326, 342,

Прилози на фонд Школ. Листа, стр. 96, 152, 184, 292, 344, 378, 379, 407 и 408.

Прилози на фонд за сироте учитељске, 16, 362.

Претплатници, стр. 80, 363, 396, 408. Опомена, стр. 167. Званична објава учитељима ради полагања испита, 199. — Књиге школске: 266, 311, 312, 378. Први духовни лист србски Пастир (објава) стр. 326. —

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 1. У Сомбору 15. Јануара 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последиѣг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 Фор. на годину.

БЕСЕДА

НА СВЕТОСАВСКОЙ СВЕЧАНОСТИ ГОД. 1865.

у дворани србског учительшта сомборског говорена.

Високопоштовани Зборе Србски! Громки звуци црквених звона позваше нас данас у храм божиј, а из храма божега дођосмо у овај храм народне просвѣте, да и овдѣ прославимо успомену великог и светог мужа, кој е србскомѣ народу био наставник, првопрестолник и учитељ, кој е отачаство своје просвѣтио, кој е предцима нашима предао највеће од свио блага, благо, коѣга е вредност постојана и вечита.

Свршен е свештени обред, кој нас опомињ на духовну чистоту, и на постојану тежњу к савршенству, и сад по љубави збора наставничког на мене паде дужност, да пред одабраним овим общинством бесѣдим о важности ове наше свечаности.

Признаем, да е моя снага према узвишеном задатку ове бесѣде веома слаба, али ће, надам се, доброта и љубав Ваша узвисити дѣјство слабога мога дара; а истина предмета о коме ћу говорити, и ваше србско чувство, накнадиће недостатке мога говора.

Да би важност ове наше данашњѣ велике свечаности показао, нужно ми е позор одабраног збора овог обратити на прошле дане, дане некадашњѣ славе и величине рода србског.

Према е још пре хиљаду година сав србски народ Вѣру Христову примио био, али просвѣта, ова благотворна послѣдица свете вѣре, није се у нас за дуго времена утврдити и одомаћити могла. Међусобна неслога, крваве борбе са сусѣдним народима, оскудица у ваљаним свештеноучитељима; ту-

финске сплетке, и уобште варварски дух онога времена, више стотина година у тами суевѣрства задржаваше народ наш, све до друге половине дванајестога вѣка. И тада даде Бог народу србском за владоца Стевана Неманю, кои несложне и раскомадане Србе у едно политично тѣло састави, и основа велику снажну и самосталну државу србску, те учини, да се сви Србљи као еднокрвна браћа и синови еднога народа сматрати почеше.

Као богобоязлив и поштен владалац увидио е Неманя, да е християнска просвѣта основ процветаня и напредка народног, пак е тога е по чистой својој побожности православну вѣру бранно, распростирао и утврђивао подижући цркве и манастире, ова знаменита за оно време воспиталишта, и такорећи едина ондашня училишта народна. Развалине Ђурђевих Стубова у Старој Србији, и света Лавра Студеничка у садашњој кнежевини Србској, есу живи споменици любви Неманьине к душевном развиту народа свог, есу непрестани свѣдоци нѣгове снаге и волѣ.

Својом побожношћу, разумом и јонаштвом, Неманя е малену државицу своју распрострео тако, да у то време сав Срем с делом Славоние, Босна, Херцеговина, Зета, велики део Арбание и Маѣдоније сачиняваху државу Србску.

Али јошт не бѣше у Србском народу оне правне снаге, која би духом мудрости и вишег заданућа, духом пастирске ревности и самоодреченя у народу свом живи храм просвѣте сазидала!

И ова узвишена снага, произиђе нам из дома Неманьиног, као плод домаћег кротког и тихог живота и родитељске мудрости великога Неманѣ. Повѣстница нам казуе, да Неманя и у домаћем животу бѣше огледало доброга отца, а супруга нѣгова Анна, нимало ния у породичним врлинама мужу свом уступала. Ньи двоје, воспитаваху дѣцу, којима их е Бог благословио у благим правима, и наставляху их у књижној и светой мудрости. Наймлађем сину свом, ког су особито любили, дали су они име Растко, с жельом да расти и напредуе у свакој изврстности.

Дѣтињство Растково, протекло е у дому родитељском тихо и спокойно под упливом доброг домаћег васпитаня, о чему нам нѣгов животописац Дометіян овако свѣдочи: „Растко бѣ отроче благообразно и бекело дѣшею, и ва ученіи прѣспѣваје, и разумомъ ва дѣтскомъ возрастѣ удивленъ!“

www.unibg.com
 Когод науми велико какво дѣло учинити, дѣло коим се народ едан снажно и одеданпут унапређуе, тај мора себе одважно жртвовати, мора заборавити на угодности своје, мора се искључиво посветити к вршењу великог предузећа свога. Тако е чинио и млади краљвић србски Растко, кад е у 17-ој својој години оставивши Отца и Майку, браћу и другове, и драговољно презрѣвши све сласти свѣтске, настанио се у тихој пустињи Светогорској, и посветио себе тешком, и слабост людску готово надвишујућем постничком подвигу, снагом ума свога покоравајући оно што е у човѣку низше, чувствено, и земаљско, к ономе, што е висше, духовно, свето и идеално.

Руски манастир на Атону примио е Србског Краљвића у своју скромну ћелију; ту е он завѣте калуђерске пред олтарем божиим положио, ту е с црном расом име Сава на себе узео. — Но начелник свето-горских монаха, наскоро премѣсти младога инока Саву у царски манастир Ватопед, кои се слављаше са високе мудрости своих стараца и са своје богате и знамените књижне збирке. Ту е Сава године своје цвѣтуће младости провео учећи се мудрости хришћанској, напредујући у врлинама, које свештеноучителя највећма красе.

Побожни родитељ Савин Стефан Неманя, наситивши се славе земаљске, сазове сабор народа Србског године 1195, и опростивши се с народом своим преда краљвску власт најстариим сину свом Стевану, а сам он, пошто као смирени инок Симеон две године у задушбини својој Студеници проведе, отиде у Св. Гору своје мезимцу, те тамо од свогга блага подиже славни манастир Хилендар и у њѣму заведе дом милосрђа за сиромаше, болницу и странноприемницу; ер обштинско добротинство бѣше у стара времена у нашем народу најкрасниј израз любви ка ближњѣму.

Пошто се велики Неманя, као смирени инок Симеон год. 1200 у вѣчност пресели, и од цркве са своих побожних дѣла и задушбина за угодника божиег сматрати стане, свети Сава, године 1208. по жељи брата свог Стевана пренесе тѣло свога отца у Студеницу, и ту над гробом родитељвим помири браћу своју; укроти благим средствима земаљске непријатељ, пак се онда својски постара зле и неваљале обичае, као што су: неуредан и непоштен живот, пиянство, пакост, злоба и освета, из народа требити, а на место њих дивне врлине уредности, поштенија, трезвености и братољубивости засађивати, у срдцима и у душама србских синова. А кад народ србски усрећен

4

мудрим савѣтима Савиним поче пѣга с похвалама преузности и знаке благодарности указивати му, онда се архимандрит Студенички из превелике смирености, презирући сваку хвалу, опет уклони у своје тихо прибѣжиште у гору Атонску, и сакупив око себе одабране Србске младиће, васпитавао их у духу евангелском, да по времену достойни буду пастирске и учительске службе у народу србском.

Подкрѣпљен на ново у усамљености светогорској за продуженѣ просвѣтителске радње своје, Сава, по потреби цркве божије, отиде у славни град Nikeю, гдѣ тада становаху цар источни Теодор Ласкар, и вселенски цариградски Патриарх Герман. Ту буде он за Архиепископа Србског, у години 1222. посвећен, и задобио од вселенскога Патриарха народу својем право, да Србљи на сабору својем црквеном сами себи бирају Архиепископа, и да црква Србска самостална и независна буде од сваког туђег уплива.

Повративши се у Србију, први Архиепископ Србски, подѣли предѣле србске на 12 црквених области, и између својих светогорских ученика одабере дванајсторицу најдостојнијих, које постави за Епископе, а сам он као Архиепископ колко науком, толико својим светим и богоугодним животом приправљао одабрану духовну младеж за велико и најважније звање свештеника и учитеља народних, да на њима после себе остави у народу својем свето Православљѣ и просвѣту народну.

Великолѣпна Жича, задушбина краља Стефана, брата Савинога, већ је била готова, и Спасителѣвом светом Вознесеном посвећена. Код овог дивног храма Божијег, сакупи се сад велики сабор народа Србског о Спасову дну, и ту Св. Сава брата свога Стевана по обредима православне цркве краљевском круном вѣнча, и ускликне „Первовѣнчаномѣ всага Сѣркска и Поморска земља Краљу Стефанѣ многаа лѣта!“ Том приликом је Сава више дана од јутра па до мрака учио сакупљену господу србску светом вѣри, обавешћивао је и духом кротости на прави пут изводио заблудјене, држећи се великог оног педагогичног начела: „Докле се год човѣк зла неокане, дотле се не може к добру приволети, и у добру напредовати.

Пошто је Светитељ наш цркву Србску у добар поредак довео, отиде он, по давнашњој жељи својој побожног срца у свету земљу, поклати се живоносном гробу Господњем, походи сва мјеста на којима се дјело Спасенија нашег свршило, пак преко љубиме своје Свете Горе врати се опет к стаду својем

у Србию, гдѣ своя у путовању и у бесѣдама с најславниим и најпросвећениим мужемима Православнога Истока добивена искуства, брижљиво употребљавати почне на корист народа Србског. Под његовим упливом, и по његовом благослову подизаху се и уређиваху на све стране Божији храмови, и разсадници просвѣте народне.

Списатељ житија Савиног, споминујући ревност Савину у проповѣдану слова Божиег по свима крајевима Србства, и казујући шта е светитељ говорио људима различитога станя и узраста, ово наводи: „Велможама и богатима говорио е да се нехولة, да се неуздаю на свое богатство, но на Бога кои им богатство дае, па да се са добри дѣли богате и да подномажу прилозима своима обште благо, да буду снисходљиви и тихи према људма нижега станя, а човѣкољубиви према слугама и подчинѣнима; ер и ви сте — рече — исто тако од земљѣ као и они, и ви потребуете Божије милости и човѣкољубия много већма него што сиромаси ваше милости требую. Ратоборне юнаке одвраћао е од насилия, а свима е људма без разлике препоручивао, да се између себе пазе, да увреде едан другом учинѣне праштаю, да у свакој честитости од дана на дан све већма напредую.“ Такав е био светитељ наш, и тако е он народ свой просвѣштавао, а народ е с њим био срећан и дичан, и напредуюћи у сваком погледу, радовао се што га има у средини својој. —

Остае ми јошт да наспоменем, како е св. Сава после смрти брата свог првовѣчаног краља најпре најстариег сина његовог Радослава, а после њѣког времена, по жељи народа, другог сина Стевановог Владислава за краља србског крунисао, и овоме кѣер Загорскога или Бугарско-Славянског цара Асана за невѣсту испросио. Краљ Владислав особито е свог преосвештеног стрица почитовао и у свачему га е за савѣт питао, и по његовом благослову почео е зидати красни и великолѣпни манастир Милѣшево у Херцеговини, земљи Светога Саве.

Просвѣтителска радња Светога Саве почне већ благе приноси плоде, и он се увѣри да е мили њѣгов род Србски на правоме путу к просвѣти и к напредовању у сваковрстним врлинама. С тога сазове он црквени сабор, и у саизволену са овим преда архиепископско достојанство своме ученику Арсенију, родом срепцу, мужу праведном, добродѣтельном, мудрому и милостивом, — а сам опростивши се с краљѣм, с свештен-

ством и с народом, у друштву са неколицином своих ученика,
 по други пут предузме велико путовање на Исток. На путу
 том прође по Египту, Либији и Тиваниди, тај је у то време још
 Христијанство црѣтало; на Синајској Гори проведѣ цѣлу чети-
 рдесетину, затим обиђе Ерусалим и сву Палестину, пробави
 неко време у Антиохији; у Сирији и у Арменији набави многе
 црквене ствари за наместије и храмове Божие у Србији, и преко
 Цариграда касно у есен год. 1237. стигне у Бугарску. — На
 овом путу свом имаво е Светитељ важне договоре са свя че-
 тирѣ вселенска Православна Патриарха, и с другиим знаменитим
 духовним и свѣтским лицима, а у повратку свом заржао се
 преко Божиньих празника у Трноу, граду, у престолници
 свога принца Бугарског цара Асана. Ту е уочи Богоявления
 последњи пут свету литургию служио и воину светию, а ома
 затим разболи се и између 13. и 14. Януара у поночи, при-
 чествивши се светела тѣла и крвю Христовою, и славећи Бога
 преселио се у вѣчност у 68. години оу рођени свога.
 Это високопоштовани зоре, то е кратки преглед оних
 великих дѣла из наше народне прошлости, кои освѣтлюю важ-
 ност данашнѣ ове славе наше; кои нам свѣдоче да е свети
 Сава навѣрши добротвор народа нашег постао тим, што га е
 у светой Православной вѣри утврдио, што е у црквени и ду-
 ховни живот народа нашег добар поредак увео, што е с на-
 ком чистоевангелском и с уваженѣм добрих обичая положио
 темељъ правой християнской и човѣчаской просвѣти у народу
 нашем, па у томе дао нам е он главно ество за напредовање у
 оубродѣтели и уано у срца свеголиког Србства великому
 и надродному ому снагу, кои увади човѣчаство оу землѣ па
 и наприродноу оуу снагу, кои увади ерѣчнѣ и у неволи
 небу, кои нас е единю и у неерѣчи ерѣчница, и у неволи
 тпѣльвивима учинити кадра.

Та невидима снага узвисила е и прославила народ наш у
 ерѣчно време готово авестагодншнѣ владе славних Неманича.
 Дух Савини и дух нѣтовол великог родителя Неманѣ, лебно е
 нал великим Урошем; юначким Милутином, смиренним краљем
 Дечанским и нал силним царем Србским Душаном; тај дух по-
 дигао е дивне оне задушбине, с коима е била свя земля Срб-
 ска освѣтаѣна, кано што е ноуу ведро небо звѣздама искрѣчено.
 А кад дође неерѣчни онай и тужне успомене прии Видов
 дан; — тада све пропада што е основага, задобила и изво-
 вала юначка мишца наших воювад и юнака; пропада и у по-
 нор се сурва аржавна она ерада, кою е велики Неманя по-

дигао, коју е силни Душан до највисше славе узвисио; коју е Кнез Лазар сачувати и обновити смѣрао, кад оно позва сав народ србски у бой противу силе турске, заклинјући га оном спомена достојном заклетвом:

„Ко е Србин и Србскога рода,
И од Србске крви и колѣна,
А недошо на бой на Косово,
Неимао од срдца порода,
Ни мушкога ни ђевоячкога,
Од руке му ништа неродило,
Руйно вино ни шеница бѣла,
Рђом кап'о док му е колѣна.“

Да, многуважени зборе; сила турска упропастила е царство Србско; звѣрска ярост њихова бачила нас е у скоро петстолѣтно робство, али ние била кадра никаква сила на свѣту уништити вѣру и надежду нашу. Србин е и у најтужније доба сужањства свог у своим тавним луговима и байним долинама, ал јошт већма у средини срдца свога вѣрно сачувао свето Православљѣ, тај небесни залог праве просвѣте и напредовања у добру, што нам као једини аманет преостаде од просветитеља нашег!

Србска е майка, усред крвавих ратова и грозних збѣгова, лебдећи над одойчетом своим, уливала му у пѣжно срдаще начела најсветије благодравности, говорећи чеду своје: „болѣ ти е изгубити главу, него своју огрѣшити душу.“

Србски давор-пѣсници уз гусле споминјући стару славу Србску, будили су не само јуначка, него и света осећања у раздраганим срдцима своих слушалаца, опомињућ их на једнакост свију люди пред Богом, на вѣчну правду, на Бога и на душу! Србски свештеници и калуђери, ови вѣрни чувари Савинога аманета, своим мудрим савѣтима и опоменама, своим побожним чатанѣм и умилним поянѣм, ал јошт више својом живом вѣром и богоугодним примѣрима одржаше дух народа на правоме путу.

Вѣкови прођоше, и у њима изменяше се многа поколења, али Срби вѣрно сачуваше светосавски аманет, и кои га год сачуваше ти једино кадри бише одржати се у својој народности, и остати вѣрни и непоколебими у Србству

Име Србин и име Православни постало е свим душманима Србским страшно, а нама е и једно и друго свето и за нас неразлучно.

Повѣстница наша всно нам открива ту вѣковима освѣдо-
чену истину, да Србин, чим се одрече Вѣре Православне, одва-
паги и вичшу идею човѣчанства, и сам себи тѣином постане.
Па и данас, смѣло рећи могу, да сваки онај између нас Срба-
ла, кои нелюби и непочитуе праѣдску вѣру, кои немери за
цркву и за славу Божию у цркви, кои презире Светосавско
наследство наше, — тим самим хотимце или нехотимце постае
непријатељ и оупадник народа свога.

Православљ, ово узвишено и идеално единство духа међу
нами, сачуваго нас е досад, да се неможе међу народима нагу-
били, оно ће, на дамо се, и од сад бити главно условне напре-
лована нашел како у породичном, тако и у ланом животу. —
А ова наша надежда увеличава се у овај пар, кад свети пре-
емник престола Савиног, кои данас лан рођени и крштеног
имена свог слави, сазива црквени сабор, од кога изгледамо
болю и срећнију будућност нашел црквеног и просвѣтлог живота!
Едино на том темелю, кадри ћемо бити ми Србаи остава-
рители оне красне и високе мисли, кое се из науке и из намѣра
просвѣтитељи нашел светог Саве извести даю, и кое ова наша
свечаност треба да у нами понавля, као да би их баш сад из
уста самог прослављеног преѣка нашел слушамаи, да њам го-
вори: “Синови мои, чеда мои по духу! Напредуйте у християн-
ској просвѣти! Тежителк савршенству угледаючи се непрестано
на недостижни узор савршенства, на багатол Спасителя нашел!
Будите у добру сложи! Науку и просвѣту, радност и штеа-
ливост; правду и истину; любов и милост својски обгратите.
Дѣлу свою добро васпитавайте и то не у тѣиномком духу, него
у духу свое вѣре и свое народности. Любите язык свой, чу-
вајте народност свою, подпомажите общте багатол цркве и на-
рода свога! Дижите на све стране просвѣтне србске заведе!
Па кад се србским именом поносите, а ви настойте да име то
са ваше ваиности и честности од сада свѣтло и лично, сла-
вно и поштовано буде међу народима, с коима у заедници гра-
ђанској живите!”

У вама се обраћам сад, мили ученици наши! Ви сте се
из разних краева Србских сакупили у овај завод, да се у нѣму
приправяте за важно и свето звание учительско, како би на
стази живота свог у скромном кругу народне школе око вас
питавани и учени дѣцие Србске тудачи се, распросвѣрати
могли свѣтлост християнске просвѣте по нашем народу. Учи-

вашег, и већ избор тай, ако е искрен био, дае нам ђмства, да сте ви чеда свѣтлости, да сте любители просвѣте и напредка.

Красно е и племенито предузеће ваше; али е и велики труд кои вас чека. Но небойте га се. Усрдие и ревност ваша све ће тегобе побѣдити, и ви ћете — ако само прави и савестни учители будете, — брзо осетити узвишену ону унутарњу радост, коју само вѣрно испуњавањ најсветијих дужности човѣку дати може.

Навикните се јошт сада дужности ученичке с вољом, с усрдием, с ревношћу и с самоодреченјем одправљати, да вам по времену лаке и миле постану дужности учительске за које се овдѣ припремате. Угледајте се на красни пример просветитеља нашег, кои е као краљвић, понизио себе, те е у младости драговољно трудио се и мучио, да може у зрелим годинама живота свог Богу и човѣчеству достојно послужити, и свог себе на просвећивањ премилог народа Србског посветити. Непитајте, ко ће вам захвалити што се трудите! — Земљдѣлчева е дужност да себ, а Божије е да му труд благослови. Тако и ваш труд, ако га се само својски вешто и свесрдно прихватите, и с постојанством га извршуете, принеће у своје време роду нашем, драгој отачбини, светой цркви и човѣчеству обилне плодове, па онда вѣрнога радина на пољу просвѣте народне ваљда неће ни народ заборавити, ал све ако би вас люди и заборавности предали, ипак можете се постојано у духу радовати, ер имена вѣрних и савестних учителя, по рѣчма Спаситеља нашег, написана су на небесима.

Завѣтујте се дакле, драги ученици наши овдѣ пред иконом св. Саве, и пред образима Свеславенских првоучитеља Кирила и Методия, да ћете својски и неуморно настојавати, да постанете ваљани учители и васпитатели Србске дѣце, и да ћете навиком, науком и добрим примѣром, целог живота свог распростирати просвѣту и врлине породичне, обштинске, грађанске и християнске у милом нашем Србском народу, коме Бог дао у напредак срећу, мир, просвѣту и сваковрстно усавршавањ у врлинам християнским и човечаским!

Н. Ђ. В.

Д о п и с и.

П. Д. У Сомбору 1. Јануара 1867. Последњи дан године, за нас е заиста врло ваљан дан, ер тада сваки свестан

човек сам над собом, треба да испит држи. У тај дан сваки свестап човек емишља, да, као што е край овой години дошао, тако ће и нѣму, и нѣговом земаљском жићу еданпут край да дође. При таковима мислима човек се увек побожним осећа, и мисли му се у висину подижу; он тражи Бога, кои се зањ досада увек отачаски старао, да пред нѣм захвално срце свое открие. Наша света мати православна црква, с отвореним наручѣм хити нам тада на сусрет, призиваюћи уедно и оне, кои тај дан са ума сметоше, да хвалу даду Господу Богу кои е свою штедру милост и овог лета над нѣма излеао. И ако се црквена година од грађанске дели, то опет мислим да се устав црквени ни најманѣ прекорачити неће, ако се благодаренѣ Богу, последнѣг дана грађанске године држало буде.

Тако се и код нас у Сомбору јуче, т. е. 31. Децембра 1866. та светковина у свето-ђурђевском храму држала. Тога дана после јутрениа беше св. литургија, на којој су и мушка и женска деца главне школе наше присуствовала. После литургије држано е благодаренѣ онако како нам за тај случај устав наше православне цркве прописуе.*) Жалост е велика, што се од одрастлих, ма да е за то у цркви још пре јављно било, врло мален брой стекао био. Я незнам шта е узрок томе, или вальда наша Србадија држи, да то ние обичај наше православне цркве!! Ко тако мисли тај се люто вара. — Но да све свечаности цркве наше уопште, а особито ова, велики утисак на душу човечанску, а особито дечию имаю, о томе мислим да ми ние нужно доказуюћи узалуд речи трошити. Я као учитель, тек ћу да препоручим садруговима моима овај дан, као дан, када са благим речима религиозно чувство у души дечијој највише побудити се може.

Но кад сам већ перо у руке узео, немогу пропустити, да и о другом делу што заиста похвале заслужуе, прећутим.

Лепо поянѣ имаде такође врло велики утисак на душу нашу; лепо поянѣ кадро е и најтврђе, најбезбожније срце дирнути, и благим упливом своим умекшати. Ми се утолико сретни назвати можемо, што се наслађуемо, слушаюћи на служби Божий

*) Благодарение то бива по местном обичаю овдашнѣм, иначе по аналогіи устава црковног од 1. Септ. држи се у Србији, у Русији, и у гдекоим овостраним црквама свечано благодарение после литургије на ново лѣто 1. Јануара, при којој светковини пов се тропар Новому Лѣту: „Всея твари Содѣтелю“, и чита се Евангелие Лук. зач. 13. —

складно поянѣ наше певачке дружине, којом Г. Никола Груић учитель овдашњи, управља. Још поодавна саставио е Г. Н. Груић мушки кор, кои е досада на духовно сазиданѣ наше, скоро сваке неделѣ и празника у цркви појао. Али, о овогодншњим великима божићнима празницима изненади нас још лепше поянѣ, у толико, што е неколико женских гласова са нежношћу својом величанственіи вид целом поянью дало. Црквено поянѣ, само по себи потреса душу нашу, али лепа хармонія још сто пут већи утисак на нас имати мора. Зато не могу на ино, но као хришћанин, кога е такође лепа складност овога мешовитог поянја у срце дирнула, морам да кажем: „хвала“, како Г. Ники Груићу управителю кора, тако и родољубивим Србкњима тима, које су учеством својим кор наш увеличале, као и свима другима учествујућима члановима на великом труду и марљивости внишой. Но вредно ће бити Србине дични да познаш те родољубке, које су нас ових празника обрадовале. Нећу да дуго любопитство узбуђуем, то су четир приправнице учительског званја, које су такође тек из родољубља ову стазу изабрале, у тој намери, да роду своме колико могу послуже!

Толико за данас о певачкој дружини нашој.

М. Из Беле Цркве. Недавно се код нас едан стари разред за мушку децу, као и една срб. романска женска школа завела. У овој женској школи налазе се 84 срб. и 24 ром. ученица. Учителька у овој школи морала е оба езика и јошт женске ручне послове предавати. Но немогући своме позиву задоста одговарати, напусти ова свое званије месеца Фебруара 1866. Срби пак знајући да е деоба Романа од Србаља од највишег места дозвољѣна, науме не заводити више такову заједничку школу, но том приликом се са школом поделити. Зато одма замоле своју власт, да би ова стециште за чисто србску учительку расписала, и докажу како е врло тежко и посве немогуће два езика у једној школи предавати, а и врло е мучно наћи такову учительку која би у оба езика точна била. Но власт нехтеде ово дозволити, ер вели не може се за тако мали брой романске деце школа која много кошта, заводити, и да мора по старом остати.

Срби онда приложе другу молбу, у којој заишту да се плата, која се из общте благајне поменутој учительки издае, саразмерно по числу деце подели, а што недостае нека се

управителя држан био. Као први пут већало се о манама и недостатцима, које се у нашим народним школама налазе, — и како би се такве отклониле, — као и о другим за школе полезним стварима. — Овом су приликом и методична предавања за углед од Г. Г. учитеља и катихете вршачких држана; писмено се није ништа, као први пут предузети могло, но само су теме задане, које се за дојдући збор изградити и донети имају; и који најбоље изградио буде, онај ће и предавања за углед држати. — Где се год овако својски заузима и ради, ту известни напредак предстои. — Слава дакле нашем врстном управителу и школском старатељу, — слава и врлим учитељма нашим!

Овом је приликом јошт наш врстни управитељ збору предложио; како би од велике нужде било и школску библиотеку основати, — која би осим многих других дела, поглавито са делма врстних педагога снабђена бити имала — и том приликом на ту цјел сам Господин управитељ 50 ф. ав. и више полезних дела, нове библиотеке обрече и као темељ положи, а Г. Г. учитељи и старатељ на себе приме, да добровољне прилоге, и новчане и књижевне, од добрих обштинара наших покупе и тим положени темељ утврде. — Дай Боже да се по свим отменим обштинама нашим, Г. Г. управитељи, учитељи и старатељи овако својски заузимају, пак ће нам онда школе зацело други вид добити, и само ћемо тако моћи у просвети са другима корачати. — Живио дакле први основатељ учитељске библиотеке наше! Хвала му на његовом дару!!

Нови Сад. — Родољубива и далеко чувена госпођа Марија Трандафил, која је јавно и тајно многе задушбине и милостиње чини, као год до сад тако је и ове године четрдесет форинти аустр. вредн. поклонила, да се одтуд овдашњој сиротой деци нормална школа потребне књиге купе. Г. местни управитељ овдашњих норм. србски школа ову је суму новаца суразмерно на сваку овдашњу школу и класу поделио, и учитељима предао, да они за те новце потребне књиге набаве, и најпотребитијој деци у својим класама даду, које су дотични учитељи и учинили.

Овдашњи местни управитељ србски школа и учитељи у њиховом једном збору саветовали су се и закључили, да један ћачки барјак од добровољних прилога, које њихових које ћачких и других овдашњих грађана, направе, и по нуди вишеречену госпођу Марију Трандафил да буде кума тог

www.ljilka.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

баряка. Предхвалѣна госпођа не само да се кумства примила, него е и сав трошак за баряк на себе узела, и већ га е дала радити. — Како на оном дару тако и на овом јавно јој бла-даре и учители и ученици.

На овогодишњој главној конференцији, посаветовали су се овдашњи учители са Г.Г. шк. управителѣм и старателѣм, да заведу и школску библиотеку, која би не само учитељима и ученицима на услуги била, него би и оној деци, која су већ престала школу походити, а и свакоме грађанину била приступачна. А да би се речена библиотека подићи и постојати могла, заключили су да свако дете кад у њен у школу пође, 10 новч. приложити има, и већ е ове године 40 фор. а. вр. одтуд скупљено. Г.Г. шк. управитель и старатель обећали су сваки по 2 фор. а учители сваки по једну фор. за сад, а и у будуће свагда по потреби на ту цель прилагати. Овдашњ е благоизбрано общество бесплатан локал за речену библиотеку дало, а неки су грађани већ по више екземплара књига раз-ног садржая поклонили; коих частна имена, кад библиотека у живот ступи и у ред се уведе, јавности ће се предати.

Домаћи рачуни

(практични задатци за рачунањ на памет и на табли у III. разреду основне школе).

1. Пошто долази 70 ја, кад су 2 љета за 3 новчића (1 ф. 05 кр.)
2. Домаћица купи главу шећера, у којој има $9\frac{1}{4}$ фунте, шта ће платити, кад една фунта стои 42 новчића (4 ф. 09 $\frac{1}{2}$ новчића).
3. Кад се за 12хвати растових дрва плати 98 ф. 64 кр. пошто долази 1 хват (8 ф. 22 новчића.)
4. Колико ће изићи кошуља из 63 рифа платна, ако се у сваку кошуљу узме $4\frac{1}{2}$ рифа (14 кошуља).
5. У једној великој кући изложи се преко године $17\frac{1}{2}$ хвати це-рових дрва, хват по 9 ф. 06 н., колико се ту изда новаца на дрва (158 ф. 55 н.)
6. За 5 фунти свећа плати се 2 ф. 30 новч.; пошто долази $27\frac{1}{2}$ фунти свећа (една фунта : 46 н.; а $27\frac{1}{2}$ фунти = 12 ф. 65 н.)
7. Трговцу дугуе една кућа за шећер: 8 ф. 24 н.; за кафу 5 ф. 65 н.; за други еспап 9 ф. 63 н. кад се од тога исплати 17 ф. 54 н.; колико остае још на дугу?
8. Девочица една понесе на пияцу 60 ја и мора продавати 2 љета за 5 новчића. Ако се на путу разбије 10 ја; пошто ће онда морати она остала ја продавати, да донесе за њи госпођи онолико новаца колико јој е било заповеђено?

9. Кум едан поклони своме кумчету о новой години 48 четвртфоринте у сребру; колико ће то у банкама изнети, ако е прид сребра на банкноте 10% (13 ф. 20 н.)

Школске вести.

ПОХВАЛА УЧИТЕЉИМА. На предлог г. окружног школског надзиратеља у протопресвитерату Чанадском, изјављена е од ч. кон-систерие Темишварске за отличан усѣх у години 186% званична похвала слѣдуюћим учитељима тога окружја: Г. Г. Стефану Поповићу у св. Петру, Алекси Арновљвићу у Варашу, Вельку Поповићу у Сиригу, Игнатију Видаковићу у Санадима. Осим тога изјављено е благоволенѣ осморици учитеља из истог округа, кои су с добрим успехом децу обучавали.

НОВОПОСТАВЉЕНИ УЧИТЕЉИ. У Старом Бечею на новој отвореној девојачкој школи наименован Стеван Жекић бивши учитељ у Новом Саду. Изучио 2 реална разреда и препарандию у Сомбору. Проглашен да е способен за учитеља у основној и нижим разредима главне школе. Тражили се још: М. Летић, Д. Милошевић, М. Кнежевић, С. Милашиновић, М. Лугумерски, К. Живковић и Г. Миладиновић. Потврђено од кр. уг. Намести. бр. 83929. г. 1866. Уједно е истог супруга наименована за учитељку женских радња.

У Стар. Араду. Наименован Стеван Поповић бивши учитељ у срб. Сенпетру. Свршио 4 гимназ. кл. и препарандию у Сомбору. Проглашен да е способен за учитеља у основној школи. Положио учитељски испит у Сомбору. Тражили се још: В. Урсић, Г. Пешић, Ј. Котарач и С. Карановић. Потврђено од кр. уг. Намести. бр. 88266 г. 1866.

У Т. Фелдварду. Наименован Милош Летић. Свршио 5 гимн. разреда у Баи и препарандию у Сомбору. Проглашен да е способен за учитеља на главној школи. Тражили се још: К. Живковић, А. Димић, Ђ. Крајован, Ђ. Миладиновић, Ц. Поповић, М. Лугумерски, Ђ. Радосављвић и Г. Пешић. Одобрено од кр. уг. Намести. бр. 83930 под условом, да на свршетку текуће школске године прописани испит пред комисиом у Сомбору положи.

У Чобанцу. Наименован Паво Плавшић. Свршио главну срб. школу и препарандию у Сомбору. Проглашен да е способен за учитеља у основној школи с препоруком, али само за будимску дивезу. Нис се више тражио нико. Потврђено од кр. уг. Намести. бр. 69155 г. 1866.

У Сентомашу. Наименован Лазар Михаиловић за учитеља у Туку. Свршио 6 гимн. класа, богословию и препарандию, и положио учитељски испит.

Далѣ е наименован Младен Стефановић за учитеља у Учићу. Свршио 3 реал. кл. и препарандию у Сомбору.

Најпосле наименована Ана Јанковић за учитељку женских ручних радњи на девојачкој школи.

Тражили се још: С. Жекић, Ц. Поповић, Г. Миладиновић, П. Борић, Г. Радосављвић, К. Живковић и А. Димић. Одобрено од кр. уг.

Намест. бр. 83927, са приметбом, да Стефановић има на свршетку текуће школске год. у Сомбору пред комисином учитељски испит положити.

НАИМЕНОВАЊА. У Врбасу. Наименован Станислав Груић, свршио 4 гимн. разреда, богословију и препарандију. Проглашен да е способен за учитеља у основној школи. Тражили се још: Л. Михаиловић, Ђ. Радосављевић, Г. Пешић, С. Милашиновић и Ц. Поповић. Одобрено од Намест. бр. 80240 под условом пробе од године дана.

ПОКЛОН ФОНДУ ЗА УЧИТЕЛСКЕ СИРОТЕ. Г. Ђорђе Радосављевић привремени учитељ у Турин послао е на фонд за учитељске сироте два фор. а.-вр.

Изјава поштованим читатељима.

Одавајући достојну хвалу свима родољубивим Србима, кои ми прошле године издавањ. Листа умним своим прилозима подпомагаху, а особито Господину школском Саветнику Дру Ђорђу Натошевићу, кои е у оба два Листа ова најврстније чланке шилао, и кои ће и у напредак врстним своим педагогичним чланцима Школски Лист, а поучним и забавним саставцима Пријатеља Србске Младежи снабђвати; учтиво молим све наше учене Мужеве, да ми своје умне прилоге и дописе, кои се с програмом Листа слажу, шилају изволе. Особито пак молим, да се Господа свештеници и учитељи потруде описаније места и предела у ком станую, повестничке црте из прошлости нашег народа у месту том, с податцима о постанку и напредовању цркве и школе; о насељивању и разсељивању, о напредовању и о губитку народа нашег; далј назначенј имена потока, взера, шума, брда, историчних споменика, као и белешке народних обичаја, сказки, байки, приповедака, игри, загонетака и мудрих досетака народних, — све ово верно и савестно забиљежено, мени прислати.

Уредник.

У Учтиво позивамо све сл. общине и п. н. Господу, која лист овај примаю, да с предплатом што скорие похите, или да барем писмено уверенј о том даду, да ће за Лист овај у течаю године платити. Предплата се прима годишнј и полгодишнј. Новци нека се у добро запечаћеном плаћеном писму одправляю. Такође ланске дужнике опомињмо, да се већ еданпут оддуже.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.